

POSTANOWIENIE

Dnia 25 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka

w sprawie z powództwa E.D.

przeciwko Skarbowi Państwa - Izbie Administracji Skarbowej w B.

o odprawę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w dniu 25 listopada 2025 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku
z dnia 19 grudnia 2024 r., sygn. akt V Pa 152/24,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2) odstępuje od obciążania skarżącej kosztami zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 grudnia 2024 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku po rozpoznaniu na rozprawie sprawy z powództwa E.D. przeciwko Skarbowi Państwa - Izbie Administracji Skarbowej w B. o odprawę na skutek apelacji powódki E.D. od wyroku Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 25 lipca 2024 roku w pkt I. oddalił apelację w pkt II. Zasadził od powódki E.D. na rzecz pozwanego Skarbu Państwa - Izby Administracji Skarbowej w B. kwotę 1350 zł (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Powódka wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 19 grudnia 2024 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając naruszenie prawa materialnego i procesowego, to jest:

I) naruszenie przepisów prawa materialnego, które miały istotny wpływ na treść orzeczenia (art. 398³ § 1 pkt. 1 k.p.c.), a to:

1) art. 163 ust. 4 Ustawy o Służbie Celnej w zw. z art. 170 ust. 3 i 4 p.w. K.A.S. w zw. z art. 32 Konstytucji R.P. k.c., przez ich niewłaściwe zastosowanie, i przyjęcie że stan wymagalności roszczenia o odprawę powstał w dniu 31 maja 2017 r. (tj. w dniu zwolnienia ze służby), gdy tymczasem Sąd Okręgowy nie zauważył, że w świetle literalnego brzmienia art. 170 ust. 4 p.w. K.A.S. funkcjonariusz Służby Celnej zwolniony ze służby z dniem 31 maja 2017 r. przez złożenie tzw. propozycji pracy, bez uzasadnienia (art. 165 ust. 7 p.w. K.A.S. w zw. z art. 171 ust 1 p.w. K.A.S.) nie mógł uzyskać w latach 2017 - 2024 r. należnej odprawy. Dopiero na mocy Uchwały z dnia 6 lutego 2024 r. (sygn. akt: III PZP 2/23) Sąd Najwyższy ustalił, że w sprawie o odprawę dla funkcjonariuszy Służby Celnej zwolnionych ze służby z dniem 31 maja 2017 r. przez złożenie tzw. propozycji pracy, bez uzasadnienia (art. 165 ust. 7 p.w. K.A.S. w zw. z art. 171 ust. 1 pkt 2 p.w. K.A.S.) doszło do pominięcia prawodawczego. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że takie pominięcie prawodawcze może być „naprawione” przez Sąd przy pomocy reguł wykładni funkcjonalnej i systemowej art. 170 ust. 4 p.w. K.A.S. W efekcie funkcjonariusz Służby Celnej powinien otrzymać odprawę na podstawie art. 163 ust 4 p.w. K.A.S. w zw. z odpowiednio stosowanym art. 170 ust 3 i 4 p.w. K.A.S. w zw. z art. 32 Konstytucji R.P. Takie ustalenia prawne potwierdził Sąd Najwyższy m.in. w 1) postanowieniu z dnia 12 czerwca 2024 r. (sygn. akt: II PSK 22/24), 2) postanowieniu z dnia 14 sierpnia 2024 r. (sygn. akt: III PSK 23/24), 3) postanowieniu z dnia 25 września 2024 r. (sygn. akt: III PSK 46/24), 4) postanowieniu z dnia 23 października 2024 r. (sygn. akt: III PSK 40/24), 5) postanowieniu z dnia 26 listopada 2024 r. (sygn. akt: III PSK 53/24), 6) postanowieniu z dnia 15 stycznia 2025 r. (sygn. akt: III PSK 21/24), 7) postanowieniu z dnia 15 stycznia 2025 r., sygn. akt: III PSK 45/24), 8) postanowieniu z dnia 13 lutego 2025 r., sygn. akt: III PSK 48/24). Skoro w sprawie doszło do pominięcia prawodawczego (fakt prawny potwierdzony przez Sąd

Najwyższy), to do dnia 6 lutego 2024 r. roszczenie nie posiadało cech roszczenia wymagalnego (tak też: Sąd Rejonowy w Legnicy IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w wyroku z dnia 12 sierpnia 2024 r. sygn. akt: IV P 119/21 oraz Sąd Okręgowy w Legnicy V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych m.in. w wyroku z dnia 19 listopada 2024 r. (sygn. akt: V Pa 311/24), w wyroku z dnia 21 listopada 2024 r. (sygn. akt: V Pa 306/24) w wyrokach z dnia 24 stycznia 2025 r., sygn. akt: V Pa 309/24, V Pa 333/24, V Pa 332/24) oraz w wyroku z dnia 30 stycznia 2025 r. (sygn. akt: V Pa 320/24) i nie może być zniesione zarzutami formalnymi. Znamienny jest fakt, że Sąd Rejonowy w Białymstoku i Sąd Okręgowy w Białymstoku w latach 2017 - 2024 r. oddaliły powództwa funkcjonariuszy o odprawę, ze względu na brak podstawy prawnej.

2) naruszenie art. 252 § 1 K.A.S. przez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że roszczenie powódki o odprawę stało się wymagalne od dnia 1 czerwca 2017 r. tj. od dnia następującego po dniu zwolnienia ze służby (mimo, że istnienie roszczenia było i jest nadal negowane przez stronę pozwaną, z powodu braku podstawy prawnej). Zatem w dniu 1 czerwca 2017 r. rozpoczął bieg 3-letni termin przedawnienia, który po przerwaniu biegu terminu przedawnienia pismami z dnia 22 grudnia 2017 r. i z dnia 22 października 2018 r., upłynął w dniu 22 października 2021 r., gdy tymczasem Sąd Okręgowy nie zauważył, że powódka po ponad 23 latach służby, której stosunek służby podlegał szczególnej ochronie prawnej (na zasadzie art. 104 u.s.c. do dnia 28 lutego 2017 r., a także art. 179 K.A.S. od dnia 1 marca 2017 r.), została zwolniona ze służby z dniem 31 maja 2017 r. przez złożenie tzw. propozycji pracy, bez uzasadnienia (art. 165 ust. 7 p.w. K.A.S. w zw. z art. 171 ust.1 pkt 2 p.w.K.A.S.), bez wydania dokumentu potwierdzającego zwolnienie ze służby, oraz bez otrzymania jakiegokolwiek pouczenia, w jakim terminie, do którego Sądu i na jakich zasadach, może kierować roszczenie ze stosunku służby o wypłatę odprawy. Niezwykle istotny jest fakt, że dopiero Sąd Najwyższy po 3-7 latach od reformy zrekonstruował prawa funkcjonariuszy Służby Celnej gwarantowane w Ustawie o Służbie Celnej, których funkcjonariusze zostali pozbawieni w Ustawie przepisy wprowadzające Krajową Administrację Skarbową m.in. 1) na podstawie Uchwały Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 1 lipca 2019 r., sygn. akt: I OPS 1/19, na mocy postanowienia z dnia 4 lutego 2021 r.,

sygn. akt: II PSK 6/21, wyroku z dnia 12 października 2022 r., sygn. akt: III PSKP 78/21, wyroku z dnia 30 listopada 2023 r. (sygn. akt: II PSKP 57/22), wyroku z dnia 16 marca 2023 r. (sygn. akt: III PSKP 19/22), decyzji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 4 czerwca 2024 r. (nr decyzji 31732/18) została otworzona droga sądowa do zbadania zasadności i legalności zwolnienia ze służby w oparciu o art. 165 ust. 7 p.w. K.A.S. - w formie czynności - złożenia przez Dyrektora IAS tzw. propozycji pracy, 2) na mocy Uchwały z dnia 19 lutego 2020 r. (sygn. akt: III PZP 7/19) Sąd Najwyższy rozstrzygnął o obowiązku wydania świadectwa służby, przy zastosowaniu art. 188 K.A.S. per analogiam, 3) na mocy wyroku z dnia 27 kwietnia 2022 r., sygn. akt: I PSKP 64/21, wyroku z dnia 17 maja 2023 r. (sygn. akt: I PSKP 20/22), Uchwały z dnia 6 lutego 2024 r. (sygn. akt: III PZP 2/23), postanowienia z dnia 10 kwietnia 2024 r. (sygn. akt: II PSK 83/23), postanowienia z dnia 12 czerwca 2024 r. (sygn. akt: II PSK 22/24), postanowienia z dnia 14 sierpnia 2024 r. (sygn. akt: III PSK 23/24), postanowienia z dnia 25 września 2024 r. (sygn. akt: III PSK 46/24), postanowienia z dnia 23 października 2024 r. (sygn. akt: III PSK 40/24), postanowienia z dnia 26 listopada 2024 r. (sygn. akt: III PSK 53/24), postanowienia z dnia 15 stycznia 2025 r. (sygn. akt: III PSK 21/24), postanowienia z dnia 15 stycznia 2025 r. (sygn. akt: III PSK 45/24), Sąd Najwyższy rozstrzygnął o uprawnieniu funkcjonariusza do otrzymania odprawy na zasadzie art. 163 ust. 4 u.s.c. w zw. z art. 170 ust. 4 p.w. K.A.S. w zw. z art. 32 Konstytucji RP. W konsekwencji roszczenie powódki nie jest przedawnione. Alternatywnie z uwagi na ewidentne luki prawne w ustawie p.w. K.A.S. w dniu 1 czerwca 2017 r. nie mógł rozpocząć bieg 3 letni termin przedawniania roszczenia, ewentualnie bieg terminu przedawnienia podlegał zawieszeniu, albowiem podstawę prawną do wypłaty odprawy ustalił Sąd Najwyższy w Uchwale z dnia 6 lutego 2024 r. (sygn. akt: II PZP 2/23). W tym stanie prawnym i faktycznym, dopiero od dnia 6 lutego 2024 r. funkcjonariusz znał podstawę prawną do skierowania roszczenia o wypłatę odprawy i dopiero od tego dnia mógł rozpocząć bieg 3 letni termin do dochodzenia roszczenia o wypłatę odprawy, który upłynie dnia 6 lutego 2027 r. (tak też m.in. Sąd Rejonowy w Legnicy IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w wyroku z dnia 12 sierpnia 2024 r. sygn. akt: IV P 119/21 oraz Sąd Okręgowy w Legnicy V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych m.in. w wyroku z dnia 24 stycznia 2025 r., sygn.

akt: V Pa 309/24). Zgodnie z rzymską paremią *Agere non valenti non currit praescriptio* (przedawnienie nie biegnie przeciwko komuś, kto nie ma możliwości obrony swego prawa);

3) art. 119 k.c. w zw. z art. 252 ust. 1 KAS przez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że w sprawie należy liczyć 3 letni termin przedawnienia od dnia 1 czerwca 2017 r., w oparciu o art. 252 ust. 1 K.A.S., gdy tymczasem funkcjonariusze Służby Celnej (którzy pełnili służbę na podstawie Ustawy o Służbie Celnej uchylonej z dniem 28 lutego 2017 r.), nie zostali pouczeni o podstawie prawnej liczenia terminu przedawnienia roszczenia, stąd też nie powinno się w drodze innej niż ustawa wprowadzać terminów przedawnienia ani zawitych, ani nie powinno się interpretować przepisów nakładających te terminy rozszerzające ani per analogiam;

4) art. 118 k.c. poprzez jego niewłaściwe niezastosowanie, z uwagi na brak przepisu szczególnego z racji uchylenia ustawy o Służbie Celnej, w tym jej art. 165 ust. 1, w efekcie powódka pismami z dnia 22 grudnia 2017 r., z dnia 22 października 2022 r. i z dnia 12 lutego 2024 r., przerwała bieg terminu przedawnienia. Zatem w dniu złożenia pozwu (26 marca 2024 r.) roszczenie nie mogło zostać uznane za przedawnione;

II) naruszenie przepisów postępowania, które mogły mieć istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia (art. 398³ § 1 pkt. 2 k.p.c.), a to:

1) art. 233 k.p.c. w zw. art. 227 k.p.c. z art. 299 k.p.c. zw. z art. 235² § 1 k.p.c. przez bezzasadne pominięcie dowodu z uzupełniającego przesłuchania powódki, jako nieprzydatnego do rozstrzygnięcia sprawy i nie ustalenie w jakich okolicznościach powódka została zwolniona ze służby i jakie inne czynności poza pismami z dnia 22 grudnia 2017 r., z dnia 22 października 2018 r. i z dnia 12 lutego 2024 r. podjęła w celu otrzymania odprawy (których otwarty katalog zawiera art. 252 § 3 pkt 1 K.A.S.), gdy tymczasem E.D. została zwolniona ze służby, w opozycji do art. 104 u.s.c. i 179 K.A.S. przez złożenie tzw. propozycji pracy bez uzasadnienia (art. 165 ust. 7 p.w. K.A.S. w zw. z art. 171 ust. 1 pkt 2 p.w. K.A.S.), nie posiada wiedzy dlaczego została zwolniona ze służby, w którym elemencie jej kwalifikacje okazały się niższe od tych funkcjonariuszy którym umożliwiono kontynuowanie służby po dniu 1 czerwca 2017 r. przez złożenie do dnia 31 maja 2017 r. tzw. propozycji służby, nie otrzymała żadnego dokumentu z którego by wynikało, kto, kiedy i gdzie

przeanalizował jej kwalifikacje i przebieg służby w trybie art. 165 ust. 7 p.w. K.A.S. W tych realiach prawnych i faktycznych, uznanie za zasadny zarzut przedawnienia, powoduje, że Sąd meriti nie dostrzegł wad konstrukcyjnych ustawy p.w. K.A.S. oraz skomplikowanej relacji prawnej: Ustawy o Służbie Celnej (uchylonej z dniem 1 marca 2017 r.), Ustawy p.w. K.A.S. (obowiązującej od dnia 1 marca 2017 r.), Ustawy o K.A.S. (obowiązującej od dnia 1 marca 2017 r.). W efekcie zarzut do funkcjonariusza formacji mundurowej, że nie wykorzystał dostępnej inicjatywy w celu dochodzenia odprawy, w sytuacji kiedy nawet profesjonalni prawnicy nie wiedzieli w dniu 1 czerwca 2017 r. jaki jest status funkcjonariusza, wobec którego zastosowano procedurę z art. 165 ust. 7 p.w. K.A.S. w zw. z art. 171 ust. 1 pkt 2 p.w. K.A.S. i jakie prawa mu przysługują, jest całkowicie bezpodstawny.

Z uwagi na powyższe uchybienia skarżąca, na podstawie art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. w zw. art. 398¹⁶ k.p.c., wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez zasądzenie od pozwanego na jej rzecz tytułem odprawy kwoty 38 267,52 zł, wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 1 czerwca 2017 r. do dnia zapłaty;

ewentualnie: na zasadzie art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. w zw. art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 19 grudnia 2024 r. (sygn. akt: V Pa 152/24) w całości, a także o uchylenie w całości poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 25 lipca 2024 r. (sygn. akt: VI P 445/24) i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji; zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca podniosła, istnienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, jak również potrzebę dokonania przez Sąd Najwyższy wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości, a mianowicie:

- Czy przed rozstrzygnięciem Sądu Najwyższego o wystąpieniu pominięcia prawodawczego i ustaleniu podstawy prawnej roszczenia (w drodze wykładni) roszczenie stało się wymagalne w dniu 1 czerwca 2017 r. i przedawniło się po upływie 3 letniego terminu tj. w dniu 1 czerwca 2020 r. (tj. blisko 3,5 roku przed

wypowiedzią Sądu Najwyższego),

-Czy słuszna jest koncepcja przedstawiona przez Sąd Rejonowy w Legnicy m.in. w wyroku z dnia 25 lipca 2024 r. (sygn. akt: IV P 189/20) oraz w wyroku 12 sierpnia 2024 r. (sygn. akt: IV P 119/21) i potwierdzona przez Sąd Okręgowy w Legnicy m.in. w wyrokach z dnia 19 listopada 2024 r. (sygn. akt: V Pa 311/24), z dnia 21 listopada 2024 r. (sygn. akt: V Pa 306/24), z dnia 24 stycznia 2025 r. sygn. akt: V Pa 309/24, V Pa 333/24, V Pa 332/24), z dnia 30 stycznia 2025 r. (sygn. akt: V Pa 320/24) że prawo do odprawy dla funkcjonariusza Służby Celnej zwolnionego ze służby przez złożenie do dnia 31 maja 2017 r. tzw. propozycji pracy, bez uzasadnienia (art. 165 ust. 7 p.w. K.A.S. w zw. z art. 171 ust 1 pkt 2 p.w. K.A.S.), zaktualizowało się w momencie zwolnienia ze służby (art. 163 ust. 4 u.s.c.). Jakkolwiek z uwagi na literalne brzmienie art. 170 ust. 4 p.w. K.A.S. wymagalność roszczenia powstała w momencie wydania Uchwały Sądu Najwyższego w dniu 6 lutego 2024 r., sygn. akt: III PZP 2/23. Na mocy ww. Uchwały Sąd Najwyższy rozstrzygnął, że funkcjonariusz Służby Celnej powinien otrzymać odprawę na podstawie art. 163 ust. 4 u.s.c. w zw. z art. 170 ust. 4 p.w. K.A.S. w zw. z art. 32 Konstytucji. W uzasadnieniu Sąd Najwyższy wyjaśnił, że w przedmiotowej sprawie należy odstąpić wykładni literalnej art. 170 ust 4 p.w. K.A.S. na rzecz wykładni systemowej i funkcjonalnej.

- Czy sądy powszechne właściwe do rozstrzygnięcia sprawy (I i II instancji) w sprawie o odprawę, są uprawnione w świetle art. 252 § 2 K.A.S. (oraz obowiązującego do dnia 28 lutego 2017 r. art. 165 § 2 u.s.c.) do zbadania wyjątkowych okoliczności i nie uwzględnienia zarzutu przedawnienia roszczenia, zwłaszcza, że powódka pismami z dnia 22 grudnia 2017 r., z dnia r. i z dnia 12 lutego 2024 r. wzywała Dyrektora IAS do wypłaty odprawy i otrzymała odpowiedź, że brak jest podstawy prawnej do wypłaty odprawy.

1. Czy w sprawie biegu terminu przedawniania powinny znaleźć zastosowanie przepisy Ustawy o Służbie Celnej (uchylonej z dniem 28 lutego 2017 r. czy też przepisy Ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej (obowiązującej od dnia 1 marca 2017 r. (o której zastosowaniu funkcjonariusze Służby Celnej nie zostali pouczeni);

ewentualnie: jeżeli funkcjonariusz Służby Celnej nie stał się z mocy prawa z dniem

1 marca 2017 r. funkcjonariuszem Służby Celno - Skarbowej i powinien otrzymać odprawę na podstawie art. 163 ust. 4 u.s.c. uchylonej z dniem 28 lutego 2017 r. Ustawy o Służbie Celnej w związku z odpowiednio stosowanym art. 170 ust 4 p.w. K.A.S. to w takim razie czy do biegu terminu przedawnienia nie powinien być stosowany, w miejsce pragmatyk służbowych, ogólny termin przedawnienia opisany w art. 118 Kodeksu Cywilnego (tj. 6 letni termin przedawniania).

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany Skarb Państwa zastępowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ewentualnie, na wypadek nieuwzględnienia tego stanowiska, wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej ,a w każdym przypadku wniósł o zasądzenie od strony powodowej na rzecz Skarbu Państwa - Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych wraz z odsetkami o których mowa w art. 98 § 1¹ k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego

postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Uwzględniając powyższe przesłanki Sąd Najwyższy jest zdania, że sformułowany przez skarżącą wniosek o przyjęcie jej skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wykazuje potrzeby poddania owej skargi merytorycznej ocenie.

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. należy zauważyć, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego oraz doktryny istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Przesłankę występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego należy w tym kontekście rozumieć zatem jako konieczność uzasadnienia, dlaczego rozpoznanie skargi kasacyjnej będzie służyło rozwojowi prawa. Podkreślić przy tym należy, że przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej nie może być powoływaniem okoliczności istotnych tylko w ocenie samej strony, ale muszą one ściśle nawiązywać do przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno zatem przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi na przykład art. 390 § 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm) albo szerzej i bardziej ogólnie - wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej).

Z przedstawionego przez wnoszącego skargę istotnego zagadnienia prawnego musi jednak wynikać, jaki jest konkretny problem prawny, na czym polegają istotne wątpliwości (na przykład interpretacyjne). Sformułowane zagadnienie winno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, przez

ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147; z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883).

Mając na uwadze powyższe wywody wydaje się, że nie sposób uznać sformułowanych przez skarżącą pytań za istotne zagadnienia prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przypomnieć należy, że podjęcie przez Sąd Najwyższy uchwały w sprawie III PZP 2/23 miało jedynie to znaczenie, że wyjaśniło wątpliwości dotyczące prawa do odprawy pieniężnej dla pracownika zatrudnionego w Krajowej Administracji Skarbowej będącego wcześniej funkcjonariuszem Służby Celno-Skarbowej. Jak wynika z uzasadnienia uchwały pozwany wskazywał w tym kontekście na kompensacyjny charakter odprawy, jak i na to, że sytuacja prawna takiego funkcjonariusza jest "lepsz" niż sytuacja funkcjonariuszy (pracowników), którzy nie otrzymali propozycji dalszej służby (pracy) lub odmówili jej przyjęcia i którym w związku z tym przysługuje prawo do odprawy. Na tym tle należy uznać, że uchwała w sprawie III PZP 2/23 nie kreowała nowego stanu prawnego, ale odnosiła się do skonkretyzowanej kwestii prawnej. Nie sposób zatem przyjąć, że dopiero od jej podjęcia w dniu 6 lutego 2024 r. roszczenie skarżącej o odprawę z art. 163 ust. 4 u.s.c. stało się wymagalne. Odpadają zatem kwestie dotyczące biegu przedawnienia podnoszone przez skarżącą.

Najogólniej - za początek biegu terminu przedawnienia należy uznać dzień, w którym uprawniony mógł żądać spełnienia świadczenia. W odniesieniu do wielu świadczeń pracowniczych termin ich spełnienia wynika wprost z przepisów prawa pracy - Kodeksu pracy, układu zbiorowego pracy bądź regulaminu wynagrodzenia. W takim przypadku termin ten jest jednocześnie dniem wymagalności roszczenia. Natomiast jeżeli termin spełnienia świadczenia nie został w powyższy sposób określony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do jego wykonania (art. 455 k.c. w związku z art. 300 k.p.). W wielu przypadkach sprecyzowanie terminu wymagalności roszczenia nastąpiło dzięki orzecznictwu Sądu Najwyższego, na przykład w odniesieniu do takich kwestii jak wymagalność roszczenia o udzielenie urlopu wypoczynkowego i o ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy (A.

Kosut (w:) K.W. Baran (red.), Kodeks pracy. Komentarz. Tom II. Art. 94-304 (5), Warszawa 2022, komentarz do art. 291, pkt 5, s. 2211). W kontekście odprawy emerytalnej doktryna zgodnie i trafnie wskazuje, że terminem wymagalności roszczenia o taką odprawę jest dzień ustania zatrudnienia (por. np. M. Gersdorf (w:) M. Gersdorf, W. Ostaszewski, M. Raczkowski, K. Rączka, A. Zwolińska, Kodeks pracy. Komentarz, Warszawa 2024, komentarz do art. 291, pkt 6).

Nie ma powodu, aby uwag sformułowanych na bazie przepisów prawa pracy nie stosować także do zatrudnienia służbowego, zwłaszcza wobec zasadniczej tożsamości brzmienia tych przepisów. W konsekwencji roszczenie o odprawę przysługującą funkcjonariuszowi służby stałej, zwolnionemu ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej, stało się wymagalne w dniu zwolnienia ze służby.

Mając zaś na uwadze, że roszczenie powódki o wypłatę odprawy na dzień wniesienia powództwa (a także wcześniejszego wezwania do zapłaty) było przedawnione, oczywiste jest, że pozwany nie pozostawał w opóźnieniu, a tym bardziej w zwłoce w wypłacie przedawnionego świadczenia. Nie ma zatem żadnych podstaw, aby przypisywać w takim stanie faktycznym stronie pozwanej opóźnienie, zwłokę czy najmniejszą minimalną nieterminowość w realizacji roszczenia.

Odnosnie do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. należy natomiast wskazać, że przepisy mające być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego powinny należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 Nr 12, poz. 211). Rzeczą skarżącego jest zaś wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości (ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 Nr 12, poz. 151; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231).

Oczywiste jest, że budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia.

Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sądy powszechne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

W świetle prawa do sądu ustanowionego w art. 45 Konstytucji RP nie powinno budzić wątpliwości, że sądy powszechne właściwe do rozpoznania sprawy o odprawę są uprawnione do badania, czy w określonej sprawie zachodzą "wyjątkowe okoliczności" pozwalające kierownikowi jednostki organizacyjnej nie uwzględnić terminu przedawnienia (art. 252 ust. 1 u.KAS oraz art. 165 ust. 2 u.s.c.). Niewątpliwie podniesienie zarzutu przedawnienia stanowi realizację prawa podmiotowego strony pozwanej i jako takie otwiera możliwość nieuwzględnienia tego zarzutu przez sąd na podstawie art. 5 k.c. (art. 8 k.p.) Należy podkreślić, że może to nastąpić wyjątkowo, gdy zostanie wykazane, że bezczynność wierzyciela w dochodzeniu roszczeń była usprawiedliwiona wyjątkowymi okolicznościami. Przy ocenie, czy zarzut przedawnienia stanowi nadużycie prawa, rozstrzygające znaczenie mają okoliczności konkretnego wypadku, zachodzące po stronie poszkodowanego oraz osoby zobowiązanej do naprawienia szkody. W szczególności ma znaczenie charakter uszczerbku, jakiego doznał poszkodowany, przyczyna opóźnienia w dochodzeniu roszczenia i czas jego trwania. Jednocześnie należy wskazać na potrzebę analizowania przyczyn leżących po stronie wierzyciela, który z roszczeniem w terminie nie wystąpił, w kontekście ich usprawiedliwionego okolicznościami charakteru. Podjęta przez Sąd Najwyższy uchwała w sprawie III PZP 2/23 miała jedynie to znaczenie, że wyjaśniła wątpliwości dotyczące prawa do odprawy pieniężnej dla pracownika zatrudnionego w Krajowej Administracji Skarbowej, będącego wcześniej funkcjonariuszem Służby Celno-Skarbowej. Takiej też oceny dokonał Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 23 lipca 2025 r. (por.

postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2025 r. III PSK 69/25 (LEX nr 3941149).

Nie bez znaczenia dla wyniku sprawy pozostaje spostrzeżenie, że ocena, czy w konkretnym przypadku ma zastosowanie norma art. 8 k.p., mieści się w granicach swobodnego uznania sędziowskiego. Sfera ta w ramach postępowania kasacyjnego może podlegać kontroli tylko w przypadku szczególnie rażącego i oczywistego naruszenia prawa (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2024 r., I PSK 99/24, LEX nr 3811327). Tych ostatnich elementów nie wykazano w analizowanych wnioskach o przyjęcie skarg kasacyjnych do rozpoznania, co ostatecznie obligowało Sąd Najwyższy do rozstrzygnięcia na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów procesu na podstawie art. 102 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

M.G.

[a.ł.]